

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره شصت و هشتم - ۲ تا ۸ آبان ۱۴۰۰

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۹ آبان ۱۴۰۰

۶۸

بنام خداوند جان و آفرینش

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره شصت و هشتم - ۲ تا ۸ آبان ۱۴۰۰

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۶۸

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۹ آبان ۱۴۰۰

فهرست مطالب

- درآمد: جایگاه ذی‌نفعان، در مدیریت تعارض منافع..... ۲
- آیا بساط تعارض منافع از سازمان غذا و دارو برچیده می‌شود؟..... ۶
- تعارض منافع آفت‌گریبانگیر نظام سلامت..... ۶
- لزوم مدیریت تعارض منافع در مجلس و فعالیت نمایندگان..... ۷
- زاکانی و دور زدن ماده ۱۰ مصوبه تعارض منافع در شهرداری..... ۸
- مدیران وزارت بهداشت در بخش خصوصی فعالیت نکنند..... ۸
- تعارض منافع؛ ریشه اصلی توفیق اندک نظام در مسئله عدالت..... ۹
- تعارض منافع مجلسی‌ها: نماینده بر سر دوراهی؛ منفعت یا ملت!..... ۹
- تضاد منافع چگونه سلامت مردم را تهدید می‌کند؟..... ۱۰
- تعارض منافع چالشی مهم در نظام سلامت کشور..... ۱۰
- فراموشکاری زاکانی و قانونی خواندن یک تعارض منافع آشکار..... ۱۱
- طرح جلوگیری از تعارض منافع مانع قضاوت‌های یکسویه و جهت‌دار..... ۱۱
- داماد جوان شهردار و حکمی که نپایید؛ اما نه به دلیل تعارض منافع..... ۱۲
- ریزش بورس ناشی از رفتار اشتباه بازارگردان‌هاست..... ۱۲
- نهادینه کردن دخالت‌های غیرقانونی در لوای شعار زیبای تعارض منافع..... ۱۳
- انتصاب بستگان در شهرداری، ناقض اصل مدیریت تعارض منافع..... ۱۴
- نظام درمان در قفس انحصار پزشکی ناشی از تعارض منافع..... ۱۴
- تحلیل فضای مجازی: شکستن آسان و بی‌دردسر قانون..... ۱۵

درآمد: جایگاه ذی‌نفعان، در مدیریت تعارض منافع چگونه منافع متعارض مدیریت شوند تا سازمان‌های حرفه‌ای-صنفي تضعيف نشوند؟

افسانه شرکت

خطمشی‌ها باید با مشارکت ذی‌نفعان اجرا شود تا نتایج بهتری بدست دهد. اینکه بدانیم ذی‌نفعان کدامند و چقدر قدرت دارند و نحوه تعامل آن‌ها در فرایند سیاست‌گذاری چگونه است، بسیار اهمیت دارد. شناسایی قدرت ذی‌نفعان متضرر و نیز استفاده از قدرت ذی‌نفعان منتفع رویکردی بسیار مهم برای امکان‌پذیری سیاسی مدیریت موقعیت‌های تعارض منافع است، برای این منظور دو راهکار اصلی باید دنبال شود تعامل حداکثری با ذی‌نفعان و اعتمادسازی.

رویکردهای جدید بر مشارکت و درگیرسازی ذی‌نفعان در تدوین و حمایت از خطمشی‌های عمومی برای موفقیت یک خطمشی سیاست‌گذاری تأکید دارند. خطمشی‌ها باید با مشارکت ذی‌نفعان اجرا شود تا نتایج بهتری بدست دهد. اینکه بدانیم ذی‌نفعان کدامند و چقدر قدرت دارند و نحوه تعامل آن‌ها در فرایند سیاست‌گذاری چگونه است، بسیار اهمیت دارد.

در اولین قدم باید تعریفی دقیق از ذی‌نفعان ارائه داد. فریدمن و همکارانش در کتاب تئوری ذی‌نفعان^۱ (۲۰۱۰) خود، ذی‌نفع را اینگونه تعریف می‌کنند: «ذی‌نفع یعنی افراد یا گروه‌هایی که به نوعی در موفقیت یا شکست یک پروژه سهیم هستند.» برای گسترش تعریف فریدمن باید دو نکته را اضافه کرد: اول آنکه پروژه می‌تواند مصداق هر اقدام عملیاتی دیگری مانند اجرای یک بخشنامه، آیین‌نامه، تصویب یک قانون یا حتی مدیریت شرایطی خاص باشد و دوم آنکه ذی‌نفعان (حقیقی و حقوقی) همه طرف‌های دارای منفعت در پروژه هستند. افرادی که در صورت اجرای پروژه تأثیر می‌پذیرند و همچنین افرادی که در روال اجرا بر پروژه اثر گذارند. ذی‌نفعان می‌توانند از سطوح بالای مدیریتی تا مفهوم عادی جامعه باشند.

مدیریت ذی‌نفعان بر این نکته تأکید دارد که اولاً، هرگاه خطمشی‌گذاری عمومی به درستی انجام شود، پیامدهای مثبت آن همه را تحت تأثیر قرار می‌دهد و هرگاه نقصان و کاستی در آن‌ها باشد، همه جامعه از تأثیرات منفی آن آسیب می‌بیند. دوماً، ظرفیت و ابزار گروه‌های ذی‌نفع با هم متفاوت بوده و قدرت نفوذ متفاوتی بر خطمشی‌های عمومی دارند. در واقع، ذی‌نفعان در هر مرحله با شدت تأثیر متفاوت ایفای نقش می‌کنند. ضعف یا عدم مدیریت ذی‌نفعان می‌تواند برای پروژه مخرب بوده و مشکلاتی نظیر: بروز اختلاف و تضاد با جامعه، پیچیده شدن فرآیند تصمیم‌گیری‌ها در پروژه، بروز تأخیرات و افزایش هزینه‌های پروژه، و مشکل در اولویت‌بندی و پاسخگویی به مطالبات ذی‌نفعان را بوجود آورد.

¹ Stakeholder Theory

اگر براساس مفاهیم بالا پروژه را مدیریت یک موقعیت تعارض منافع در نظر بگیریم، باید دقت کرد که قدرت ذی نفعان متضرر و منتفع به شدت می‌تواند بر موفقیت یا عدم موفقیت مدیریت یک موقعیت تعارض منافع اثرگذار باشد. هر موقعیت تعارض منافع در یک سازمان یا وزارتخانه، برندگان و بازندگان دارد. برندگان این موقعیت‌ها اغلب مدیران، کارمندان و بدنه اداری و برخی گروه‌های ذینفع در حد واسط دولت و جامعه هستند که مقابل هر اقدامی برای مدیریت تعارض منافع و مبارزه با فساد به صورت پیدا و پنهان می‌ایستند. موضوع رفع انحصار از آزمون‌های وکالت و سردفتراری که به تازگی توسط مجلس مصوب شده و نیز بخشنامه وزیر راه و شهرسازی (۱۳۹۷) در خصوص مدیریت موقعیت تعارض منافع اشتغال همزمان در انتخابات نظام مهندسی از اصلی‌ترین نمونه‌هایی است که می‌توان در آن‌ها مقاومت ذی نفعان متضرر را مشاهده کرد.

شهریور ماه سال جاری نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی، کلیات طرح «[تسهیل صدور برخی مجوزهای کسب و کار](#)» را در صحن علنی تصویب کردند که به اذعان بسیاری از نمایندگان، هدف این طرح شکستن انحصار در اعطای مجوزها و حذف هرگونه رانت و امضای طلایی در مسیر شروع کسب‌وکارها بوده است. در مواد ۴ تا ۶ این طرح اختیار تعیین ظرفیت پذیرش از کانون وکلا گرفته شده و نیز رانت نمایندگان و قضات برای وکیل شدن حذف و منوط به قبولی در آزمون ورودی شد. با مطرح شدن این طرح در مجلس ذی نفعان متضرر آن که از قدرت نسبتا بالایی نیز برخوردار بودند به مقابله با آن از طریق لابی‌گری با نمایندگان، استفاده از رسانه‌های عمومی، برگزاری همایش و حتی ارسال نامه به نمایندگان مجلس پرداختند. استدلال‌هایی مانند آن که وکالت، سردفتری و کارشناسی نهادهای قانونی کسب‌وکار تلقی نمی‌شوند، این طرح در کمیسیون جهش تولید که کمیسیون اقتصادی است بررسی شده، در حالیکه کمیسیون قضایی باید آن را بررسی کند و احتمال ورود افراد کم دانش به حرفه وکالت، تلاش‌هایی بود که ذی نفعان متضرر برای جلوگیری از تصویب قانون فوق از طریق بروز اختلاف و پیچیده شدن فرایند تصمیم‌گیری انجام می‌دادند.

این مقاومت تا جایی ادامه داشت که مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی طی [انتشار گزارشی کارشناسی](#) به سوالات و ابهامات جامعه در خصوص رفع انحصار از بازار خدمات حقوقی پاسخ داد. در انتهای این گزارش قویا توصیه می‌شود با توجه به مزایای زیاد تصویب مواد ۴ تا ۶ طرح تسهیل صدور مجوز کسب و کار، سه ماده فوق‌الذکر تصویب شده تا براساس آن هم دانش‌آموختگان جویای کار و هم فعالان اقتصادی از منافع این مصوبه بهره‌مند شوند. اما، با وجود اظهارنظر این نهاد همچنان این انتقادات علیه مجلس وجود دارد که طرح تسهیل صدور برخی از مجوزهای کسب و کار را که بدون دخالت حقوقدانان و با ابتکار نمایندگان اقتصاددان مجلس - یعنی بدون مشارکت همه ذی نفعان - تصویب کرده است.

مثال دوم بخشنامه مدیریت تعارض منافع وزیر راه و شهرسازی پیشین، عباس آخوندی، است که مخالفان آن نیز از ابتدای ابلاغ تا به امروز تلاش می‌کنند که این بخشنامه را لغو یا ناقص اجرا کنند. این بخشنامه در مراحل متفاوت اجرا

با مقاومت‌های شدیدی در سیستم اداری مواجه بود که حتی ذی‌نفعان متضرر موضوع را به دیوان عدالت اداری کشاندند یا رایزنی‌هایی برای ممانعت از اجرای بخشنامه تعارض منافع با برخی نمایندگان مجلس صورت گرفت. در تازه‌ترین انتخابات نظام مهندسی نیز شاهد آن بودیم که در استان‌هایی مانند تهران، وزارت خانه به طور مستقیم مجبور به دخالت در تأیید صلاحیت نامزدان شد. یا در مورد دیگر شاهد [لغو پروانه کاری یک عضو نظام مهندسی](#) کرمانشاه توسط وزیر بودیم. ورود مستقیم وزیر به چنین موضوعی نشان از مقاومت شدید ذی‌نفعان متضرر از اجرای بخشنامه دارد.

هر چند با تنظیم مقررات و خط‌مشی‌ها جهت کاهش مخاطرات موقعیت‌های تعارض منافع، می‌توان تا حد زیادی از بروز فساد و ناکارآمدی حاصل از آن جلوگیری کرد؛ اما، دو تجربه فوق نشان داد که صرف قانون‌گذاری نمی‌توان به مدیریت تعارض منافع مطمئن بود، چراکه مقابله گروه‌های متضرر با مقررات ممکن است مجری را درگیر حواشی کرده و انرژی و منابع بسیاری در کشمکش میان گروه‌های ذینفع از بین رود. بنابراین، سوال اصلی که باید به آن پاسخ داد این است که چگونه می‌توان منافع متعارض را به گونه‌ای مدیریت کرد که تشکل‌های حرفه‌ای و صنفی مانند کانون وکلا، نظام مهندسی و سایرین که رکن جامعه مدنی نیز هستند آسیب ندیده و مدیریت تعارض منافع عوارض دیگری در تضعیف جامعه به بار نیاورد؟

شاید راهکار درست‌تر قبل از هرگونه خط‌مشی‌گذاری صرف، شناسایی ذی‌نفعان و به عرصه آوردن نیروهای اجتماعی متضرر از فساد و تعارض منافع باشد. مجاب‌سازی و تعامل حداکثری ذی‌نفعان در روند مدیریت تعارض منافع صورت گیرد و صرفاً اعمال حاکمیتی یا رویکرد از بالا به پایین نباشد. در سیاست‌گذاری حاکمیت باید اصطلاحاً «مخالفتان» را به «متحدان» تبدیل کند؛ به‌ویژه ذی‌نفعان پشتیبان و حتی سایر گروه‌های ذی‌نفعان این ظرفیت را دارند. استدلال شده است که گروه‌های منفعت‌ویژه غیرانتفاعی به‌ویژه سازمان‌های فعال غیردولتی (مانند سازمان‌های مردم‌نهاد) ظرفیت بسیاری برای همکاری با حاکمیت دارند.

راهکار دیگر اعتمادسازی است. تعارض منافع باید به طور متقارن در سیستم اجرایی و اداری هم مدیریت شود تا اعتمادسازی ذی‌نفعان جلب شود. صرف مدیریت نوع خاصی از تعارض منافع (یعنی تعارض منافع اشخاص حقیقی و حقوقی) آن هم در بخش خصوصی و عدم توجه به موقعیت‌های تعارض منافع در ساختار اداری کشور نمی‌توان به همراهی ذی‌نفعان امیدوار بود. باید به این نکته توجه کرد بدون اعتمادسازی فرآیندهای تصمیم‌گیری طولانی‌تر می‌شود و هزینه‌ها بالاتر می‌رود.

سخن آخر آن که تحلیل ذی‌نفعان موضوع اصلی در مدیریت تعارض منافع است. شناسایی قدرت ذی‌نفعان متضرر و نیز استفاده از قدرت ذی‌نفعان منتفع رویکردی بسیار مهم برای امکان‌پذیری سیاسی مدیریت موقعیت‌های تعارض منافع است، برای این منظور دو راهکار اصلی باید دنبال شود تعامل حداکثری با ذی‌نفعان و اعتمادسازی.

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

✿ احمد امیرآبادی فراهانی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس، گفت: با توجه به شرایط کاری و حقوق وزارت نفت، برخی از افراد تلاش می‌کنند که در دوره ۴ ساله نمایندگی به این وزارتخانه بروند. در دوره‌هایی بود که وزیر وقت نفت، ۶۰ نماینده را به وزارت نفت برد.

✿ بهرام عین‌اللهی، وزیر بهداشت خبر داد: هر مدیری که در وزارت بهداشت منصوب می‌شود میثاق نامه‌ای امضا می‌کند که در آن ذکر شده است در بخش خصوصی فعالیت نداشته باشد.

✿ علیرضا زاکانی که انتصاب داماد وی به عنوان مشاور شهردار تهران موجب بروز مجادله‌های زیادی در مورد بروز تعارض منافع شده بود، حکم داماد خود را ملغی کرد، اما در این زمینه، اشاره‌ای به ممنوعیت قانونی حکم مذکور نکرد و آن را پاسخی به گلایه‌های دلسوزان عنوان کرد.

✿ احمد خرم، رئیس سازمان نظام‌مهندسی ساختمان کشور، در مصاحبه‌ای با روزنامه شرق به انتقاد از اجرای بخشنامه منافع متعارض در سازمان نظام مهندسی توسط وزارت راه و شهرسازی پرداخته و این بخشنامه را فاقد محمل قانونی خواند.

✿ احمد توکلی؛ عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام درباره گزارش نهاد دیده‌بان شفافیت و عدالت برای نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس گفت: گزارشی تهیه کردیم و خدمت مقام معظم رهبری بردم و البته ایشان در جریان بودند و به رهبری گفتم که از دفتر خودتان شروع کنید که گفتند اشکالی ندارد.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی - ۹ آبان ۱۴۰۰

آیا بساط تعارض منافع از سازمان غذا و دارو برچیده می‌شود؟

خبرگزاری فارس - ۳ آبان ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

تعارض منافع و امضاهای طلایی متأسفانه طی سال‌های اخیر مانند یک غده سرطانی به صنعت داروسازی و نظام سلامت کشور نیز وارد شده است؛ به طوری که جدا کردن این غده سرطانی از بدنه وزارت بهداشت نیازمند جراحی اساسی است؛ جراحی که ممکن است تبعاتی نیز برای صاحبان این قلم‌های طلایی داشته باشد. شاید گزارش مرور تفریغ بودجه سال گذشته این سوال را در اذهان عمومی ایجاد کند که تعارض منافع چه بلایی بر سر نظام سلامت می‌آورد؟ در این گزارش آمده است: «بررسی‌های انجام‌شده از وضعیت تعارض منافع در صدور مجوزها [در حوزه دارو] نشان می‌دهد در موارد متعددی اشخاص مؤثر در صدور مجوزها و شاغل در پست‌های حاکمیتی، از رانت و منافع ویژه برخوردار شده‌اند.»

حالا وزیر بهداشت در آستانه انتخاب رئیس جدید سازمان غذا و دارو است. جهت جلوگیری از بروز تعارض منافع بهتر است افرادی را برای سمت‌های حساس مانند مدیریت بر سازمان غذا و دارو انتخاب کند که دچار تعارض منافع نباشند. بحث بعدی، تدوین و تصویب اساسنامه سازمان غذا و دارو است. حساسیت بحث تعارض منافع در این خصوص از آنجایی حائز اهمیت می‌شود که اگر رئیس جدید، دچار تعارض منافع باشد قطعاً امکان ریل گذاری ویژه برای منافع آتی شرکت‌هایی که در آن حضور داشته، فراهم می‌شود و این به معنای یک فاجعه دیگر در کنار دیگر کم و کاستی‌های این سازمان است.

✍ خبرگزاری فارس

تعارض منافع آفت گریبانگیر نظام سلامت

خبرگزاری تسنیم - ۳ آبان ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

مدیریت و سهامداری یک شرکت خصوصی همزمان با اشتغال فرد در بخش مدیریتی نظام سلامت، می‌تواند تعارض منافع شدیدی را ایجاد کند چرا که مدیری که در بخش خصوصی منفعی داشته و از مزایای آن بهره‌بردار، ممکن است در برابر تصویب برخی قوانین که به نفع اصلاح نظام سلامت و به ضرر منافع غیرمنطقی بخش خصوصی است، مقاومت کند. گزارش تفریغ بودجه واقعیت تلخ وجود تعارض منافع در صدور مجوزها در حوزه دارو را به خوبی آشکار کرد. اگر مدیران یا معاون غذا و داروی وزارت بهداشت که خود سیاستگذار این حوزه هستند، سهامدار بخش خصوصی نیز باشند، دچار تعارض منافع می‌شوند. زیرا هر دو وظیفه سیاستگذاری و نظارت بر عهده این سازمان است و بنابراین ممکن است معاون یا مدیری که در بخش خصوصی منفعی دارد، تصمیمات و سیاستگذاری‌های نظارتی را در راستای حفظ یا ارتقای منافع خود در بخش خصوصی، اتخاذ کند بنابراین وزیر بهداشت باید با انتخاب معاون غذا و داروی خود از میان افرادی که اشتغال، سهام یا منفعی در بخش خصوصی ندارند، احتمال وقوع رانت و فساد را کاهش دهد.

✍ خبرگزاری تسنیم

لزوم مدیریت تعارض منافع در مجلس و فعالیت نمایندگان

احمد امیرآبادی فراهانی (عضو کمیسیون اقتصادی مجلس)، احمد توکلی (عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام) و موسی قربانی (نماینده سابق مجلس) - ۴ آبان ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در مجلس

در برنامه گفتگوی ویژه خبری دوشنبه شب شبکه دو سیما شفافیت در رفتار نمایندگان مورد بحث و بررسی قرار گرفت. آقای امیرآبادی گفت: الآن در جامعه و دستگاه‌های حاکمیتی و بخش خصوصی مانند نظام مهندسی، نظام پزشکی، وکلا و بخش‌های مختلف شاهد تعارض منافع هستیم؛ این که مهندسین برای خودشان حق الزحمه تعیین کنند یک نوع تعارض منافع است یا یک اتحادیه‌ای اعلام کند که در یک منطقه‌ای به هیچ عنوان صنف مجوز کسب نمی‌دهم که این هم یک نوع تعارض منافع است و از این موارد زیاد داریم، ولی بخش دولتی بیشتر دیده می‌شود، بنابراین باید به این موضوع؛ جامع نگاه کنیم. در ادوار گذشته بعضی از این اتفاقات در مجلس افتاده و مورد نقد هم قرار گرفته است و بعضاً خود نمایندگان و مجلس با آن برخورد کرده و بعضی مواقع هم برخورد نشده، چون ممکن است فرد در جریانی که در مجلس حاکم بوده قدرت داشته است. یکی از مشکلاتی که در مجلس داریم؛ مسأله رأی این گونه هیأت‌ها و کمیسیون‌ها از خود نماینده هاست؛ مثلاً هیأت رئیسه مجلس باید با نماینده‌ها در موضوعاتی که در آیین نامه آمده برخورد کند، اما چون سال بعد به رأی نمایندگان برای این که در هیأت رئیسه بماند نیاز دارد؛ بنابراین تعارض منافع است یا هیئت نظارت بر رفتار نمایندگان از افرادی که انتخاب می‌شوند با رأی نماینده انتخاب می‌شوند؛ مثلاً رئیس این هیأت؛ نایب رئیس اول مجلس است که نایب رئیس اول مجلس هر سال توسط نماینده‌ها رأی می‌گیرد که نایب رئیس بماند و این تعارض منافع است.

امیرآبادی افزود: با توجه به شرایط کاری و حقوق وزارت نفت، برخی از افراد تلاش می‌کنند که در دوره ۴ ساله نمایندگی به این وزارتخانه بروند. در دوره‌هایی بود که وزیر وقت نفت، ۶۰ نماینده را به وزارت نفت برد.

در ادامه این برنامه آقای احمد توکلی؛ عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام درباره گزارش نهاد دیده‌بان شفافیت و عدالت برای نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس گفت: گزارش را تهیه کردیم و خدمت مقام معظم رهبری بردم و البته ایشان در جریان بودند و به رهبری گفتم که از دفتر خودتان شروع کنید که گفتند اشکالی ندارد. اگر شفافیت باشد؛ نمایندگان نمی‌توانند دستور کارشان را در وزارتخانه‌ها انجام دهند یا وزرا نمی‌توانند نمایندگان را بخرند؛ متأسفانه این شرایط در همه مجالس دنیا وجود دارد؛ البته کشورهایی هستند که با دقت بیشتر مراقبت می‌کنند که این وضع پیش نیاید. همه ابعاد تعارض منافع قابل درمان نیست؛ جایی مجبورید که تعارض منافع را تحمل کنید، ولی باید مدیریت شود.

حجت الاسلام موسی قربانی نماینده سابق مجلس شورای اسلامی در ارتباط تصویری با این برنامه گفت: در بخش‌های مختلف چه در قانون گذاری و نظارت که شامل تذکر، تحقیق و تفحص سؤال و استیضاح می‌شود؛ متأسفانه تعارض منافع وجود دارد.

زاکانی و دور زدن ماده ۱۰ مصوبه تعارض منافع در شهرداری

اقتصاد نیوز - ۴ آبان ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در شوراها و شهرداری

هنوز اعتراض‌ها به انتخاب علیرضا زاکانی به عنوان شهردار تهران نگذشته است و برخی از حقوقدان‌ها در شکایتی به دیوان عدالت اداری به دنبال لغو حکم شهرداری او هستند. اکنون زاکانی تفسیری از مصوبه‌ی تعارض منافع در شهرداری کرده و داماد خود را به عنوان دستیار ویژه برگزیده است. با این استدلال که او رابطه استخدامی با شهرداری ندارد و حقوق دریافت نمی‌کند. در ماده ۱۰ مصوبه تعارض منافع در شهرداری به کارگیری بستگان مدیران شهرداری و واحدهای تابعه و بستگان اعضای شورای شهر که دوره مسوولیت در شهرداری و واحدهای تابعه و شورا ممنوع اعلام شده است. تنها یک استثنا وجود دارد و آن استخدام بر مبنای آزمون‌های فراگیر و رسمی استخدامی است.

علی دشتی، حقوقدان در این رابطه با اقتصادنیوز می‌گوید: «دلیل ممنوعیت هرگونه به‌کارگیری، نگرانی در خصوص اعمال نفوذ بوده و فلسفه‌اش پیشگیری از خراب شدن دید شهروندان به شهرداری و عدالت در به‌کارگیری افراد است. اینکه فردی ادعا کند در رزومه‌اش سمت مشاور شهردار است و همین سمت او را از سایر افراد متمایز کند، اوج تعارض منافع است. شما تصور کنید دو فرد با توانایی‌های مشابه، یکی با رزومه‌ی کاری مشاور شهردار و یکی بدون این رزومه. کدام یک برای جایگاه‌های مهم انتخاب می‌شوند؟ در اینجا گرفتن حقوق یا رابطه استخدامی چندان مهم نیست، بلکه داشتن این جایگاه مورد توجه است.»

با این وجود مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران معتقد است این انتصاب با تعارض منافع فرق دارد. اگر یک نفر به شهردار نزدیک باشد به شرط آنکه توان و قابلیت پذیرش انتصاب را داشته باشد، مشکلی وجود ندارد.

برخی از اعضای شورای شهر تهران هم به تفسیر شهردار در خصوص اینکه دامادش هیچ رابطه‌ی استخدامی با شهرداری ندارد و دریافتی از آن نخواهد داشت، موافق هستند. احمد صادقی می‌گوید: «این انتصاب با متن قانون تعارضی ندارد، اما ممکن است در موقعیت‌هایی تعارض منافع ایجاد شود که با روح قانون در تعارض باشد.»

برخی از فعالان سیاسی و رسانه‌ای نیز سخنان زاکانی در جریان انتخابات ریاست جمهوری را یادآوری می‌کنند که او در آن گفته است گردش مدیران را جابه‌جا نمی‌کنیم، شایستگی را جای آن می‌گذاریم، بستگان و فامیل خودمان را سر کار نمی‌آوریم و مردم را تحقیر نمی‌کنیم.» این جملات حال دستمایه‌ی توییت‌هایی علیه شهردار تهران شده است.

✉ اقتصاد نیوز

مدیران وزارت بهداشت در بخش خصوصی فعالیت نکنند

بهرام عین‌اللهی (وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) - ۵ آبان ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

یکی از اولویت‌های ما تعارض منافع است که مورد توجه بوده و اکنون هر مدیری که منصوب می‌شود میثاق نامه‌ای امضا می‌کند که در آن ذکر شده است در بخش خصوصی فعالیت‌ی نداشته باشد.

✉ روزنامه اعتماد

تعارض منافع؛ ریشه اصلی توفیق اندک نظام در مسئله عدالت

محمدکاظم انبارلویی (کارشناس مسائل سیاسی) - ۲ آبان ۱۴۰۰
◀ کلیات تعارض منافع

در حوزه کارکرد دستگاه‌های دولتی و غیر دولتی، آنجا که بحث از منافع عمومی و حقوق عامه مطرح بوده، توفیقات زیادی در زمینه اجرای عدالت حاصل نشده و ریشه این همه بی‌عدالتی اقتصادی، تورم، گرانی و کاهش ارزش پول ملی که موجب نارضایتی زیاد مردم را فراهم کرده، همین تعارض منافع است و مردم اینگونه تصور می‌کنند نظام بازار مسلمین یک نظام مبتنی بر عدالت نیست. از همین منظر مجلس، دولت، دستگاه‌ها و مسئولان اقتصادی مخاطب اصلی سخنان رهبری انقلاب هستند و مجلس به مثابه نهادی که لایحه بودجه را بررسی و تصویب می‌کند اصلی‌ترین و مهم‌ترین مسئولیت را در جهت‌گیری سیاست‌ها به سمت عدالت دارد و هر طرح و لایحه‌ای که در مجلس مطرح می‌شود، قانونگذار باید بر مبنای یک «پیوست عدالت» آن را بررسی و تصویب کند تا به این دغدغه و مطالبه مهم امروز مردم پاسخ مناسبی داده شود.

📞 خبرگزاری ایکننا

تعارض منافع مجلسی‌ها: نماینده بر سر دوراهی؛ منفعت یا ملت!

خبرگزاری آنا - ۴ آبان ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در مجلس

در سال‌های اخیر بحث بر سر تعارض منافع نمایندگان مجلس شورای اسلامی مطرح بوده است. مثلاً نماینده‌ای در کمیسیون صنایع و معادن مجلس حضور دارد و عضو هیئت‌های مدیره شرکت‌های وابسته وزارت صمت است؛ این نماینده در دانشگاه نیز به‌عنوان عضو هیئت علمی فعالیت می‌کند و وظیفه قانون‌گذاری و نظارت را برعهده دارد. این تعدد شغلی برای یک نماینده مجلس، نمونه بارز تعارض منافع است؛ در مجالس قانون‌گذار کشورهای مختلف، زمانی که نماینده‌ای در موقعیت تعارض منافع نسبت به طرحی قرار می‌گیرد، حق شرکت در رأی‌گیری را ندارد و نباید نسبت به آن موضوع رأی بدهد. برای مثال خبرگزاری گلوبال نیوز کانادا در گزارشی در سال ۲۰۱۷ میلادی مدعی می‌شد که پس از اولتیماتوم نخست‌وزیر مبنی بر تضاد منافع، یکی از نمایندگان مجلس تصمیم گرفت از کرسی خود استعفا دهد. براین گالانت، نخست‌وزیر نیوبرانزویک از این نماینده مجلس خواسته بود که نقش جدید خود را در اتحادیه‌های کارگران ساختمانی کانادا (CBTU) یا حزب لیبرال ترک کند.

مصادق اخیر تعارض منافع نمایندگان مجلس مربوط به تصویب معافیت مالیاتی اعضای هیئت علمی، پزشکان و قضات بود؛ رئیس مجلس شورای اسلامی در ۱۰ اسفندماه ۱۳۹۹ از معافیت مالیاتی اعضای هیئت علمی و قضات در سال ۱۴۰۰ خبر داد. به گفته محمد وحیدی، عضو کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس، ۶۷ تن از نمایندگان مجلس یازدهم اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها هستند و این نمایندگان عضو هیئت علمی برای دریافت مالیات از اعضای هیئت علمی تصمیم‌گیری کرده‌اند. احمد علیرضاییگی، عضو کمیسیون امور داخلی کشور و شوراهای مجلس شورای در خصوص تعارض منافع برخی از نمایندگان مجلس معتقد است: «تعارض منافع نمایندگان عامل تأیید صلاحیت افراد فاسد برای ورود به شوراهای شهر و روستا است».

📞 خبرگزاری آنا

تضاد منافع چگونه سلامت مردم را تهدید می کند؟

مریم خباز - ۴ آبان ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

در نظام سلامت، مصادیق تعارض منافع بسیار است به طوری که گروه‌های مختلف که بر صندلی‌های مختلف تکیه زده اند خواسته یا ناخواسته در جهت تامین منافع اقلیتی که به آن وابسته اند، کار می کنند تعارض منافع در نظام سلامت کشور به اندازه ای جدی است که قول و قرار نمایندگان مجلس برای اعطای رای اعتماد به وزیر بهداشت دولت سیزدهم نیز مبارزه با این فساد در وزارت بهداشت بوده که گویا وزیر به تعهدات اولیه اش عمل نکرده است. تذکری نیز که مهرماه اعضای کمیسیون بهداشت و درمان مجلس به بهرام عین‌اللهی دادند، موبد این فراموشی است. چراکه آنها نسبت به برخی تعارض منافع در وزارتخانه تحت امر او هشدار و تذکر جدی دادند و مراتب اعتراض خود نسبت به برخی انتصابات در وزارت بهداشت را اعلام کردند. حتی مسعود پزشکیان از اعضای کمیسیون بهداشت و درمان مجلس اعلام کرد کسانی که مدیر می شوند، باید تمام وقت در دانشگاه حضور داشته باشند و در بیرون منافی نداشته باشد، اما متاسفانه کسانی که وزیر انتخاب می کند، افرادی هستند که در فضای خارج از دانشگاه، کار و مرکز و در نتیجه منافی دارند.

علاوه بر این یحیی ابراهیمی، دیگر عضو این کمیسیون نیز با جملاتی صریح توضیح داد که آقای وزیر قبل از رای اعتماد قسم خورد و قول داد که دوری از تعارض منافع را جدی بگیرد که این اتفاق نیفتاد. در این میان کیومرث سرمدی، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس معتقد است که تعارض منافع در ساختار ستادی و همه معاونت‌های وزارت بهداشت وجود دارد، به طوری که روسای سازمان غذا و دارو در هیات مدیره‌های شرکت‌های غذایی و دارویی حضور دارند و بین بخش خصوصی و دولتی رفت و آمد می کنند که احتمال جهت دهی تصمیم‌گیری‌ها به نفع شرکت‌های خاص وجود دارد.

📧 روزنامه جام جم

تعارض منافع چالشی مهم در نظام سلامت کشور

محمد شریفی مقدم (دبیرکل خانه پرستار ایران) - ۷ آبان ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه درمان و سلامت

تصمیم‌گیرنده نباید هیچ منفعتی در تصمیم‌ها داشته باشد و اگر فردی در جلسات تصمیم ساز شرکت می کند و منفعتی از برخی مباحث داشته باشد مشکلات گروه‌ها و صنف‌های دیگر را نخواهد دید و بیشتر به فکر رفع مسائل و مشکلات حوزه خودش است. هنگامی که بحث منافع در میان باشد مسائل مردم و مراجعه کنندگان به مراکز درمانی کم تر دیده می شود به همین دلیل تعارض منافع باید هرچه سریع تر حل شود.

📧 باشگاه خبرنگاران جوان

فراموشکاری زاکانی و قانونی خواندن یک تعارض منافع آشکار

روزنامه پیام ما - ۵ آبان ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در شوراها و شهرداری

«گردش مدیران را جابه‌جانی نمی‌کنیم، شایستگان را جای آن‌ها می‌گذاریم، بستگان و فامیل خودمان را سرکار نمی‌آوریم و مردم را تحقیر نمی‌کنیم.» این جملات از کلیدی‌ترین گفته‌های علیرضا زاکانی شهردار فعلی پایتخت است که اردیبهشت‌ماه در جریان مناظره‌های انتخابات ریاست جمهوری بیان کرده بود. گفته‌هایی که همزمان با انتصاب دامادش به سمت مشاور ویژه از دیروز میان کاربران فضای مجازی دست‌به‌دست می‌شود و حتی انتقاد هم طیفانش را هم در بر داشته است. همزمان با بالاگرفتن انتقادهای به این انتصاب، زاکانی دیروز دست به توییت شد و در فضای مجازی توضیحاتی درباره حکم تازه‌اش منتشر کرد و آن را قانونی خواند: «جهت پاسخگویی خدمت عزیزان: آقای مهندس حیدری هیچ رابطه استخدامی با شهرداری و دریافتی از آن نخواهد داشت و صرفاً از تجربه و دانش علمی ایشان در حوزه هوشمندسازی تهران استفاده خواهیم کرد. این امر غیرقانونی نبوده و این حکم صرفاً برای اشراف و نظارت دقیق بنده از طریق ایشان در این پروژه مهم صادر شده است.» انتصاب حیدری اما به گفته یک حقوقدان تصمیم شهردار تهران مصداقی از تضاد بر مصوبه تعارض منافع است. محمد صابری به «پیام ما» می‌گوید: «فلسفه مصوبه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تهران این نیست که فردی که منصوب می‌شود، حقوق نگیرد، فلسفه مخالفت با داشتن سمت و اختیارات نزدیکان مدیران است.» این اولین بار نیست که نزدیکان و اقوام یک چهره سیاسی در کشور سمت‌دار می‌شوند، پیشتر نیز زاکانی برادر دامادش یعنی مسعود فیاضی را به سمت معاون خود در مرکز پژوهش‌های مجلس منصوب کرده بود.

📞 روزنامه پیام ما

طرح جلوگیری از تعارض منافع ممانع قضاوت‌های یکسویه و جهت‌دار

محمدتقی نقدعلی (عضو کمیسیون قضائی و حقوقی) - ۷ آبان ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در مجلس

طرح جلوگیری از تعارض منافع در کمیسیون مربوطه تصویب شده است، هم‌اکنون این طرح در دستورکار صحن علنی مجلس شورای اسلامی قرار گرفته و به مراحل آخر خود نزدیک می‌شود. باتوجه به طولانی‌بودن سازوکار قانون‌گذاری، این طرح جزء طرح‌های فاخری است که با اولویت وارد دستورکار مجلس شده است. ما در موارد مختلف شاهد تعارض منافع هستیم، به عنوان مثال زمانی که یک طرح، تبصره یا ماده قانونی در مجلس مطرح می‌شود که ممکن است بعضی امتیازات و کلا و قضاوت را کم کند، نمایندگان مشغول در این مشاغل معترض می‌شوند. این قضیه برای سایر مشاغل مانند اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها نیز صدق می‌کند و غالباً این فضاهای ایجاد شده بر نظر سایر نمایندگان نیز تأثیر می‌گذارد. قطعاً سازوکار جلوگیری از تعارض منافع، از قضاوت‌های یکسویه و جهت‌دار و تصویب قوانینی که فقط منافع صنف خاصی را تأمین می‌کند، جلوگیری خواهد کرد.

📞 خبرگزاری آنا

داماد جوان شهردار و حکمی که نپایید؛ اما نه به دلیل تعارض منافع

مهرداد خدیو (خبرنگار عصر ایران) - ۶ آبان ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در شوراها و شهرداری

آقای علیرضا زاکانی، با این توضیح، حکم انتصاب داماد جوان خود - حسین حیدری - به سمت «مشاور و دستیار ویژه شهردار در حوزه هوش مندسازی، فناوری‌های نوین و نوآوری شهری» را لغو یا به مصوبه شماره ۲۴۸۶ شورای شهر تهران (مدیریت تعارض منافع) استناد نکرده بلکه یادآور شده چون «این انتصاب به دلیل نسبت فامیلی، موجب شکل‌گیری ابهام و گلابه در برخی دلسوزان انقلاب و دلخوری مردم عزیزتر از جانم شد و می‌خواهم برای مردم نوکری کنم و شهر با رأی و نظر مردم اداره شود و با احترام به نظر این ولی نعمتان انقلاب حکم صادره برای آقای حیدری را ملغی می‌کنم.» انتظار می‌رفت شورای شهر تهران موضع صریح‌تری اتخاذ کند ولی با توجیه دخالت نکردن در انتصابات طفره رفتند و رییس شورا هم در اولین موضع به مصوبه تعارض منافع اشاره نکرد. هر چند احتمال دارد لغو حکم با فشار غیر علنی آنان باشد اما اتفاقا در این فقره به موضع صریح و علنی نیاز بود.

بزرگ‌ترین تعارض انتصاب داماد جوان این بود که مأموریت او فسادستیزی اعلام شد حال آن که یکی از زمینه‌های فساد، تعارض منافع است و مخالفت‌ها به خاطر شرکت تابعه داماد آقای زاکانی و این نگرانی بود که کل پروژه‌ها به آن محول شود و طبیعی است که درآمد آن به مراتب بیشتر از حقوق ماهانه و استخدام است و خیلی‌ها حاضرند ریالی از شهرداری حقوق نگیرند و قرارداد امضا کنند و کدام پیمانکار شهرداری، در استخدام آن است؟

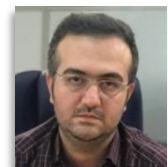
یک بار آقای حسین شریعتمداری در کیهان نوشت در یک زمینه می‌توان از آمریکا یاد گرفت و آن هم اقدام کارتر پس از انتخاب به ریاست جمهوری بود که مزارع بادام زمینی خود را فروخت تا در تصمیمات تعرفه‌ای دولت او منافع شخصی دخالت نداشته باشد. معیار مبارزه با فساد نداشتن تعارض منافع است و داعیه فسادستیزی با تعارض منافع به کوسه ریش‌پهن می‌ماند! تشبیه آخر البته از ماست و آقای شریعتمداری به همان مثال کارتر بسنده کرده بود.

🔗 سایت تحلیلی خبری عصر ایران

ریزش بورس ناشی از رفتار اشتباه بازارگردان‌هاست

مجتبی بهرامی (کارشناس بازار سرمایه) - ۸ آبان ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در بازار سرمایه

بهرامی سه پیشنهاد برای بهبود عملکرد بازارگردان‌ها در بازار سرمایه ایران مطرح کرد. به دلیل احتمال دست‌کاری در روند معاملات به دلیل وجود تعارض منافع بهتر است که کارگزاران اجازه تاسیس بازارگردان نداشته باشند. تعارض منافع یا تراحم منافع زمانی گفته می‌شود که افراد یا نهادها (دولت، رسانه، کسب‌وکار و مانند آن) در موقعیتی قرار گیرند که ناچار باشند، هم‌زمان منافع خصوصی خود و منافع عمومی را پیگیری کنند.

از آنجا که ناشران برای خرید و فروش سهام خزانه خود نیازمند مجوزند و ممکن است قسمتی از سهام آنها به دلائل مختلف مسدود شده باشد، برای بازارگردانی مناسب نیستند و بهتر است با اصلاح قوانین و دستورالعمل ناکارآمد بازارگردانی در سازمان بورس، به سویی برویم که فعالان بازار سرمایه در تعیین بازارگردان نقش بیشتری داشته باشند.

🔗 مشرق نیوز

نهادینه کردن دخالت‌های غیر قانونی در لوای شعار زیبای تعارض منافع

احمد خرم (رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور) - ۸ آبان ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

انتخابات اخیر نظام مهندسی محملی برای ورود برخی مدیران و کارشناسان وزارت راه و شهرسازی به حریم سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان استان‌ها و نهادینه کردن دخالت‌های غیر قانونی در لوای شعارهای زیبا بود. صرف نظر از اینکه حداقل به نظر برخی از حقوق دانان در خصوص این اختیار وزیر و تطبیق آن با قانون اساسی، قوانین عادی و از جمله قانون نظام مهندسی مناقشاتی وجود دارد، اما استناد آقایان بخش نامه‌ای است که ابلاغ نشده و برای استحضار و دستور لازم رئیس وقت دیوان عدالت اداری ارسال شده است و هیئت مدیره‌ها را به این دلیل، با گزارش فعالیت حرفه‌ای که توسط ادارات کل راه و شهرسازی که اکثریت قاطع آنان نیز بخش نامه را رعایت نکرده‌اند تعلیق پروانه کرده‌اند. متأسفانه بقایای مدیران دولت‌های قبلی همچنان تصمیم‌سازان وزارت راه و شهرسازی هستند و به بهانه مبارزه با تعارض منافع با تولید اطلاعات نادرست وزیر را به خطای راهبردی کشانده‌اند.

ما به قانون احترام می‌گذاریم، اگر بخش نامه‌ای در این زمینه ابلاغ شده، لازم است که آقایان مستندات ابلاغ آن را به سازمان منتشر کنند. اینکه بارها در مذاکرات، مکاتبات و جلسات در همه مراجع قانونی اعلام کرده‌ایم که خود را ملتزم به اجرای بخش نامه‌های ابلاغی و قانونی می‌دانیم، اما مدعیان حاضر به انتشار مستند ابلاغ بخش نامه مورد مناقشه نیستند، نشان از چیست؟ درخواست سازمان نظام مهندسی خواسته زیادی نیست، مستند ابلاغ بخش نامه به سازمان همراه اقدامات وزارت راه و شهرسازی را در طی سال‌های اخیر منتشر کنند.

مدیریت تعارض منافع، نیازمند قانون است و تقلیل آن به عدم استفاده از پروانه اشتغال به کار می‌تواند نقض غرض باشد. آیا هیئت مدیره‌های سازمان‌های حرفه‌ای مثل سازمان نظام پزشکی، کانون وکلای کانون کارشناسان معنی به صورت مطلق برای استفاده از پروانه اشتغال به کار خود دارند؟ هیئت مدیره‌های سازمان‌ها را به دلیل فعالیت حرفه‌ای رد صلاحیت، تعلیق پروانه و مجبور به انصراف از شرکت در انتخابات کرده‌اند!

تعدادی از مدیران و کارشناسان وزارت مسکن و شهرسازی وقت، سال‌ها پیش در تشکیل این سازمان نقش داشتند، جالب است که بدانید حتی در بعضی از استان‌ها مدیران مسکن هم‌زمان علاوه بر اینکه عضو هیئت مدیره سازمان بودند، به عنوان عضو شورای انتظامی همان استان نیز برگزیده می‌شدند؛ یعنی هم در مقام مقنن بودند، هم اجرا و هم قضاوت!! اتفاقاً این روزها بعضی از همان دوستان بیشتر از همه فریاد پرهیز از تعارض منافع را سر می‌دهند!! به واقع در دوره‌های ابتدایی، این سازمان‌های حرفه‌ای در استان‌ها توسط جمعی از مدیران مسکن و شهرسازی وقت اداره می‌شد، بعدها اقداماتی در دوره وزرای مختلف در خصوص منع حضور مدیران مسکن در سازمان انجام شد و بنابراین در حال حاضر نباید از راه و شهرسازی در ارکان سازمان حضور داشته باشند! در خصوص نوع مدیریت آنان داوری نمی‌کنم، اما به نظر می‌رسد بخشی از تنش‌ها ناشی از کاسته شدن قدرت مدیران راه و شهرسازی در تصمیم‌گیری‌های سازمان است، تا پیش از این عملاً سازمان‌ها با منویات کامل آنان اداره می‌شد.

انتصاب بستگان در شهرداری، ناقض اصل مدیریت تعارض منافع

حسن رسولی (عضو شورای شهر پنجم) - ۸ آبان ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در شوراها و شهرداری

نظام اداری و مدیریتی کشور طی سال‌های اخیر از موضوع قوم و خویش‌گزینی لطمات بسیار جدی و اساسی دیده است. به هر حال مدیران کشور در سطوح مختلف بر اساس جایگاه سازمانی که دارند درباره به کارگیری شاغلان در مشاغل مختلف و عزل و نصب مدیران چه می‌کنند. چنانچه این اختیار و وظیفه مدیران عالی در سطوح گوناگون در این خصوص همراه با رعایت سه اصل نباشد، فکر می‌کنم که در چنین انتصاب‌هایی منافع ملی و منافع سازمانی فدای منفعت‌طلبی‌های فامیلی و خانوادگی می‌شود.

طبعا اگر عالی‌ترین مقام یک سازمان مثل شهرداری تهران که اختیار عزل و نصب دارد و وظیفه دارد که نسبت به حسن انجام وظیفه مدیران زیردست نظارت و کنترل داشته باشد و از ابزار مدیریتی تشویق و تنبیه و عزل و نصب استفاده کند، چنانچه یکی از بستگان نسبی یا سببی خود را در جرگه زیردستان قرار داده باشد، اصل تعارض منافع مانع از مدیریت صحیح وی خواهد شد. شورای اسلامی شهر تهران بر اساس ماده ۸۰ قانون شوراها موظف به کنترل و جلوگیری از چنین اقداماتی است و امیدوارم که آقای چمران و دیگر عزیزانی که در شورای ششم حضور دارند، حسب وظیفه قانونی خود در همین ابتدای کار مانع این اقدام خلاف قانون شوند.

📌 روزنامه جهان صنعت

نظام درمان در قفس انحصار پزشکی ناشی از تعارض منافع

مرضیه صاحبی - ۸ آبان ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

ارائه آمارهای غیرواقعی و چنگ زدن به این سناریوی نخ نما که افزایش ظرفیت رشته‌های پزشکی به افت فاحش کیفیت آموزش می‌انجامد، از اعتبار پیشین ساقط شده و دوران پذیرش این ادعا گذشته است که افزایش پزشک، تقاضای القایی ایجاد می‌کند. مثل روز روشن است که در پشت پرده این اظهارات، شرکای دیرینه یعنی انحصار و تعارض منافع دست به دست هم داده اند تا زیربار کمبود پزشک نروند و تقصیرها را تماما به گردن توزیع ناعادلانه بیندازند، درحالی که فقط در یک سوی ماجرا، توزیع ناعادلانه قرار دارد. در سوی دیگر که بخش پررنگ تر ماجراست، کمبود پزشک موجب انتظار طولانی و پذیرش بی‌کیفیت‌ترین خدمات نظام درمانی با گزاف‌ترین مبالغ شده و این تضييع علنی حق بیمار است. به نظر می‌رسد، نگرانی عمده ذینفعان نظام سلامت، فقدان زیرساخت‌های آموزشی و افت کیفیت آموزش نیست، بلکه از افزایش تعداد پزشکان و تشدید فضای رقابت در بازار کار احساس خطر می‌کنند. تعارض منافع، علت کاهش ظرفیت پذیرش

چیوایی، صاحب نظر در حیطه مدیریت نظام و اقتصاد سلامت در ریشه یابی کاهش ظرفیت‌ها به «ما» از تعارض منافع می‌گوید، به طوری که «دهه‌های ۶۰ و ۷۰، ظرفیت پذیرش در رشته‌های پزشکی از یک دوم هم کمتر شده است، در دهه ۹۰ میزان ظرفیت‌ها را افزایش دادند اما بحث کمبود پزشک حل نشد.»

📌 روزنامه رسالت

تحلیل فضای مجازی: شکستن آسان و بی‌درس قانون ضمانت اجرای قانون مدیریت تعارض منافع چیست؟

محمد عادل

در هفته گذشته و در طی روزهای پنجشنبه بیست و نهم مهرماه تا چهارشنبه پنجم آبان ماه، بیشترین اظهار نظر کاربران در فضای مجازی در مورد انتصابات شهرداری تهران بود. کاربران با استناد به قوانین مصوب شورای شهر به انتقاد از این انتصابات پرداختند به طوری که رئیس شورای شهر مجبور به عقب‌نشینی از موضع اولیه خود مبنی بر حمایت از شهردار تهران شد. علاوه بر این، انتصاب بستگان یکی از نمایندگان مجلس در وزارت نفت نیز خبرساز بود که بیش از پیش جای خالی قانون مدیریت تعارض منافع را یادآور شد.

نقض قانون به دست شهردار

در این هفته مهم‌ترین خبری که بیشترین واکنش‌ها را در پی داشت انتصاب حسین حیدری، داماد شهردار تهران به سمت مشاور شهردار بود. واکنش کاربران در فضای مجازی به [تعارض منافع](#) حاصله از این انتصاب بسیار شدید بود. آن‌ها در نقد به این انتصاب به ماده ۱۰ قانون مدیریت تعارض منافع شهرداری تهران اشاره داشتند که در شورای پنجم شهر تهران تصویب شده بود. طبق این ماده به کارگیری بستگان مدیران شهرداری تهران و واحدهای تابعه و بستگان اعضای شورای شهر طی دوره مسئولیت در شهرداری تهران و واحدهای تابعه و شورای اسلامی شهر تهران ممنوع است. کاربری به نام علی موسوی در این رابطه می‌نویسد:

🔗 «ماده ۱۰ مصوب ۱۷/۱۰/۱۳۹۷ شورای پنجم شهر تهران در مدیریت تعارض منافع در شهرداری تهران، انتصاب بستگان مدیران شهرداری را ممنوع کرد. با توجه به این مصوبه انتصاب داماد آقای زاکانی خلاف قانون است.»

عمده واکنش کاربران در فضای مجازی به همین صورت بود که با استناد به این قانون بر غیرقانونی بودن این انتصاب تأکید داشتند. شدت واکنش‌ها نیز به حدی بود که صداوسیما نیز در بخش خبری به این موضوع پرداخت و در کنار بیان نارضایتی‌ها از این اقدام شهردار تهران، تاریخچه‌ای از قانون تعارض منافع را بیان کرد. در پاسخ به این واکنش‌ها، زاکانی بیان کرد که داماد وی نقش مشاور را خواهد داشت و هیچ‌گونه حقوق و مزایایی از شهرداری دریافت نخواهد کرد. همین اظهارات نیز مجدداً با واکنش کاربران روبرو شد چنانچه کاربری به نام قربانعلی صلواتیان در پاسخ به وی می‌نویسد:

🔗 «آقای زاکانی مصوبه تعارض منافع در شهرداری تهران صراحتاً ناظر بر منع به کارگیری بستگان دارد نه به منع استخدام و حقوق. ماده ۱ و ۱۰ را بخوانید، فارسی هم بخوانید و درست بخوانید. اشتباه کرده‌اید، یک عذرخواهی و لغو حکم درست‌ترین کار است در غیر این صورت این حکم تا آخر وبال گردنت خواهد بود.»

دیگر کاربران نیز به اثرات چنین انتصابی تأکید داشتند. چنانچه یکی از کاربران عنوان می‌کند که هر چند ممکن است وی حقوقی از شهرداری دریافت نکند اما این امر می‌تواند به فساد منجر شود:

«زاگانی می‌گوید چون دامادش قرار است مفتی کار کند، پس انتصاب وی غیرقانونی نیست! خیلی‌ها حاضرند نه تنها مفتی کار کنند، پولی هم بدهند و سرفقلمی مشاور شهردار تهران را بگیرند و کارسازی کنند. آیا حاضرند برای آن‌ها هم حکم بزنند؟».

کاربری دیگری نیز بر شکستن قبح قانون تأکید داشته و اظهار می‌کند زمانی که مقام بالادستی به این نحو با قانون برخورد کند، افراد و نهادهای تابعه نیز همین رویه را در پیش خواهند گرفت:

«شورای شهر برای مدیریت تعارض منافع، علاوه بر معاملات، انتصاب بستگان مدیران شهرداری رو هم ممنوع کرد. شهرداری در بالاترین سطح طوری با تانک از روی این مصوبه رد شد که دیگه تو مناطق شهرداری و واحدهای تابعه، تره هم برای این ممنوعیت‌ها خرد نخواهند کرد».

در نتیجه این واکنش‌ها بود که مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران که پیش‌تر گفته بود «انتصاب بستگان غیرقانونی نیست و شورای شهر در انتصابات شهردار تهران دخالت نمی‌کند و مسئولیت انتصابات فقط با شهردار است»، از موضع خود عقب‌نشینی کرده و در اظهاراتی جدید گفت: «قانون مدیریت تعارض منافع مصوبه شورای شهر باید اجرا شود و نظر شخصی من یا دیگری نباید اعمال شود».

اثرات نبود قانون مدیریت تعارض منافع

علاوه بر انتصاب پرحاشیه در شهرداری تهران، انتشار نامه نماینده مجلس برای استخدام نزدیکانش در وزارت نفت نیز مورد توجه کاربران قرار گرفت. در این مورد برخلاف انتصاب شهرداری، کاربران برای نقد خود نمی‌توانستند به ماده قانونی خاصی ارجاع دهند چراکه چنین قانون یا بخش‌نامه‌ای در وزارت نفت وجود ندارد. از این‌رو کاربران به [جای خالی قانون مدیریت تعارض منافع](#) اشاره داشتند که اگر می‌بود می‌توانست مانع از وقوع چنین اتفاقاتی شود. در نتیجه کاربران تأکید داشتند که دولت باید حتماً پیگیر تصویب این قانون در مجلس باشد:

«انتقاد از ماجرای استخدام دختر نماینده و داماد شهردار و مطالبه منتفی شدن آن در جای خود لازم است، اما اساسی‌تر از آن مطالبه تصویب قانون جامع تعارض منافع در مجلس است تا چنین اقداماتی از لحاظ قانونی هم جرم شود».

«دلالی استخدام نمایندگان مجلس یکی از بزرگ‌ترین معضلات اداری و یکی از زمینه‌های مهم فساد در کشور است. آقای رئیسی که وعده مبارزه با فساد و ریشه‌کنی تعارض منافع دادند، باید با همین یک مورد شوم برخورد کنند تا بقیه حساب کار خودشان را بدانند».

«فقط با پیاده‌سازی قانون تعارض منافع میشه جلوی این رانت‌ها رو گرفت که ما اصلاً همچین چیزی در کشور نداریم».

سازمان بورس؛ مأمّن تعارض منافع

سازمان بورس یکی از نهادهایی است که همواره در معرض انتقادات مختلف در مورد تعارض منافع موجود در آن بوده است. تعارضاتی که از پایین‌ترین سطوح یعنی کارمندان کارگزاری‌ها شروع شده و حتی تا بالاترین سطوح این سازمان نیز تداوم می‌یابد. عمده نقدهای وارده بر این سازمان نیز حول این موضوع است که بسیاری از مسئولان و کارمندان این نهاد که وظیفه تنظیم‌گری این حوزه را بر عهده دارد، خود در شرکت‌های بورسی نیز فعالیت داشته و با در اختیار داشتن رانت اطلاعاتی منافع بسیاری کسب می‌کنند. کاربری به نام سعید چنین به این موضوع اشاره دارد:

«نمونه‌ای از تعارض منافع: مدیران بورسی در مدیریت و هیئت‌مدیره شرکت‌های بورسی عضو هستند و متأسفانه کشور ما ۳۰ میلیون جوان بیکار و چند میلیون آدم چندکاره دارد که همانند اختاپوس بر سر اقتصاد خراب شدن».

همین وضعیت باعث شده که نه تنها عده‌ای از وضعیت آشفته بورس نفع ببرند که در سوی مقابل کسی پاسخگوی ضرر و زیان مردم نیز نباشد. چنانچه یکی از کاربران می‌گوید:

«تضاد منافع، جنگ داخلی اقتصادی، ضربه به صندوق دولت و اقتصاد بیمار، مافیای تار عنکبوتی بازار سرمایه. یکی نیست به فکر سرمایه مردم باشد، الان ۱۵ ماهه که سرمایه مردم نابود شده و بازار رنج منفیه و راه حل مفید پلمپ کرده!».

اشتباهات همچنان رایج در بین برخی کاربران

با توجه به اثرات مخربی که تعارض منافع می‌تواند در پی داشته باشد و مشکلاتی که در پی آن به وجود آمده است، هنوز عده‌ای از کاربران به اهمیت مدیریت آن پی نبرده‌اند و نتیجه مدیریت آن را **عدم اجازه ورود متخصصان بخش خصوصی به دولت** می‌دانند. از نظر این کاربران چنانچه نتوان از ظرفیت‌های افراد متخصص در بدنه دولت استفاده کرد، دولت بیش از پیش دچار ناکارآمدی می‌شود. کاربری با این نگاه در مورد تعارض منافع می‌نویسد:

«کنترل تعارض منافع و... را قبول دارم؛ اما این سیاست باعث عدم استفاده از آدم‌های کاربلد و با استعداد فعال در بخش خصوصی میشه؛ زمان جنگ آقای عالی‌نسب مشاور شهید رجایی بودن و اونطور که نقل شده شهید در حوزه اقتصادی اختیار زیادی به ایشان داده بودن و برخی کارهاشون هم واقعا خوب بود».

نگاه این افراد به مدیریت تعارض منافع این‌گونه است که یا باید کنترلی وجود نداشته باشد و همه افراد بتوانند در مناصب تخصصی خود به راحتی وارد بدنه دولت شوند و یا به کل راه ورود آن‌ها سد شود. این در حالی است که در قوانین مدیریت تعارض منافع معنی برای ورود متخصصان وجود ندارد، فقط با اتخاذ سازوکارهایی اقدامات آن‌ها در بخش عمومی کنترل می‌شود که منفعتی شخصی در این بین نبرند.

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۶۸

شماره شصت و هشتم - ۲ تا ۸ آبان ۱۴۰۰

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۰۲۰۴۳۲۹۹۵

